

dr hab. Urszula Niewiadomska-Flis, prof. KUL

Lublin, 17.01.2024

Ocena dorobku naukowego, działalności dydaktycznej i organizacyjnej dr Ewy Kowal w związku z wszczęciem postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo

sporządzona zgodnie z art. 219 Ustawy z dn. 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018, poz. 1668, z późn. zm.)

1. Sylwetka naukowa Habilitantki po uzyskaniu stopnia doktora

Kariera dr Ewy Kowal jest nierozzerwalnie związana z Uniwersytetem Jagiellońskim, Jej uczelnią macierzystą: od ukończenia studiów magisterskich w 2004 roku, przez uzyskanie stopnia doktora nauk humanistycznych w 2009 roku, aż po dzień dzisiejszy. Etapy kariery zawodowej to w 2009 roku uzyskanie stanowiska asystenta, a następnie (po zaledwie 3 latach) adiunkta w 2012 roku.

W aktywności publikacyjnej oraz odczytowej podczas sympozjów i konferencji naukowych dr Kowal można wyodrębnić pięć wyraźnie zarysowanych, niekiedy zazębiających się, obszarów badawczych. Jej wczesne zainteresowania skupiały się na literackich i kulturowych reprezentacjach kryzysu wynikającego z ataków terrorystycznych w USA. Przedłużeniem tych zainteresowań była seria artykułów publikowanych do 2014 roku, gdy Habilitantka zaczęła poszerzać *spectrum* tematyczne prowadzonych badań o analizę filmowych reprezentacji globalnego kryzysu finansowego 2008 roku oraz kryzysu mieszkaniowego. Warto zaznaczyć, iż dr Ewa Kowal od początku kariery zawodowej prowadziła badania dwutorowo: amerykańskie literatura i kultura stanowiły główny krąg poszukiwań badawczy, uzupełniany przez analizy twórczości irlandzkiej, brytyjskiej i postkolonialnej. Dwa kolejne zagadnienia, którym Habilitantka poświęciła uwagę, to badania mitologiczne (w kontekście literatury brytyjskiej) oraz nowa odsłona kryzysu w USA, czyli ruch (#)MeToo. Ten ostatni analizowano z punktu widzenia myśli feministycznej w kontekście badań nad reprezentacją płci i męskości w literaturze oraz kulturze.

2. Ocena ilościowa osiągnięć naukowo-badawczych Habilitantki (monografie i publikacje w czasopiśmie międzynarodowych lub krajowych, liczba cytowań)

Całkowity dorobek naukowy dr Ewy Kowal po uzyskaniu przez Habilitantkę stopnia doktora literaturoznawstwa w 2009 roku obejmuje trzydzieści dwie publikacje. Wśród nich znajdują się dwie monografie: *The "Image-Event" in the Early Post-9/11 Novel: Literary Representations of Terror After September 11, 2001* (opublikowana rozprawa doktorska; Wydawnictwo UJ, 2012) oraz *The Post-Crash Decade of American Cinema: Wall Street, the "Mancession" and the Political Construction of Crisis* (Wydawnictwo UJ, 2019). Do przedłożonego do oceny dorobku należą również cztery tomy zbiorowe pod współredakcją Habilitantki oraz jedna współredakcja numeru czasopisma naukowego („Polish Journal of English Studies”). Ponadto dr Ewa Kowal opublikowała dziesięć artykułów w periodykach naukowych, z czego dziewięć szkiców zamieszczono w krajowych czasopiśmie uwzględnionych w wykazie

ministerialnym. Piętnaście prac to rozdziały w monografiach wieloautorskich (siedem z nich w książkach współredagowanych przez Habilitantkę).

Dorobek naukowy dr Ewy Kowal przekłada się na następujące dane bibliometryczne przedstawione przez Habilitantkę:

liczba cytowań Google Scholar: 33 (w tym 12 autocytowań);

Indeks Hirscha opublikowanych prac Kandydatki wynosi dla Google Scholar: 3.

Brak informacji na temat punktacji Impact Factor oraz liczby punktów MNiSW

3. Opisowa ocena osiągnięcia naukowego Habilitantki (cały fragment na szaro jest nowy)

Jako główne osiągnięcie naukowe dr Kowal zgłosiła cykl publikacji pt. *Od bańki budowlanej do badań nad domem: literackie i kulturowe przedstawienia globalnego kryzysu finansowego 2008 roku i jego skutków*. Cykl obejmuje autorską monografię, trzy artykuły opublikowane w czasopiśmie oraz kolejne trzy zamieszczone jako rozdziały w monografii wieloautorskiej współredagowanej przez Habilitantkę.

W niniejszej recenzji świadomie pomijam szczegółowe streszczenia poszczególnych publikacji, skupiając się na ocenie wartości naukowej prezentowanych tez oraz wybranej metodologii badawczej. Główna praca w cyklu, *The Post-Crash Decade of American Cinema: Wall Street, the "Mancession" and the Political Construction of Crisis*, to książka starannie przemyślana i dobrze skomponowana. Jej tytuł, będący wyrazem przyjętej postawy badawczej, odzwierciedla szeroko zakrojony, dogłębny opis krachu finansowego 2008 roku, ukazując różnorodne perspektywy interpretacyjne zaproponowane w filmach fabularnych. Dr Kowal zauważa, że w przeszłości znaczenie kryzysów określała literatura, podczas gdy obecnie funkcję tę przejęły film i media społecznościowe. W tym miejscu warto zaznaczyć, że Autorka w konkluzjach jedynie nawiązała do retoryki literackich reprezentacji finansowych kryzysów z lat 1837 oraz 1929; szkoda, iż wątek nie został pogłębiony i rozwinięty. W tym miejscu pojawia się przypuszczenie, że wpisanie prowadzonych przez Habilitantkę badań w szerszy kontekst teoretyczny na temat kryzysu z 1837 roku lub 1929 roku pozwoliłoby na lepszy ogląd omawianych zjawisk. Na przykład w obliczu zniszczeń spowodowanych przez załamanie gospodarcze w 1837 roku amerykańscy pisarze, szczególnie ci zaangażowani w ruchy reformatorskie, dążyli do odbudowy wiary w racjonalność i zrozumiałość rynku bazującego na kredytach. Powieści publikowane przed Wojną Secesyjną – takie jak *Dollars and Cents* Anny Warner (1852), twórczość Catherine Marii Sedgwick, saga rodziny Fultonów autorstwa Hannah Lee (1837) – starały się negocjować stabilną pozycję klasy średniej w czasach ekstremalnego rozchwiania ekonomicznego. Jeśli część z nich (np. autorstwa Theodora Winthrop'a czy Marka Twaina) odwracała powszechnie akceptowane definicje sukcesu i porażki, czyniąc z tej ostatniej narzędzie do modelowania etyki społecznej w kontekście rynku kredytowego, to warto zadać pytanie, jak definiują sukces i porażkę teksty w XXI wieku.

Pierwsza część książki podzielona została na trzy rozdziały wprowadzające postać „supermenedżera”. W pierwszym rozdziale, zawierającym dwa studia filmów Olivera Stone’a *Wall Street* (1987) i *Wall Street: Pieniądz nigdy nie śpi* (2010), autorka, odwołując się do kategorii „hegemonicznej męskości,” *alpha male* czy *bromance*, wskazuje, że obie produkcje Stone’a wzmacniają zdecydowanie

męski, patriarchalny wydzźwięk w narracjach na temat różnych męskości (m.in. *marketplace masculinity*, *transnational business masculinity*). Drugi rozdział poświęcony jest badaniu patologii wielkiego biznesu. Ekosystem Wall Street, ukazany został w pornograficznym ujęciu w filmie *Wilk z Wall Street*, w którym kobiety są traktowane jako uprzedmiotowione trofea, a męskość (w jej nałogowym i kryminalnym wymiarze) staje się synonimem władzy i przywilejów. W kolejnym rozdziale Habilitantka koncentruje się na mechanizmach finansowych spekulacji prowadzących do krachu finansowego. Omawiając trzy filmy: *Margin Call* (J. C. Chandor, 2011), *The Big Short* (Adam McKay, 2015) oraz *Money Monster* (Jodie Foster, 2016), Autorka dochodzi do wniosku, że poprzez rozrywkę nieudolnie próbują one edukować szerokie masy społeczne (s. 117).

W społeczeństwie, w którym sukces finansowy i zawodowy ściśle wiąże się z męskością, kryzys finansowy nieuchronnie prowadzi do podważania tożsamości jednostki. Książka poświęcona kinowym reprezentacjom krachu finansowego musi zatem także skupiać się na kwestii kryzysu męskości, określanego mianem *mancession*. Dlatego też druga część monografii przynosi rozważania związane z tym właśnie tematem. W rozdziale czwartym dr Kowal bada różnorodne przedstawienia męskości w amerykańskiej kulturze, prezentowane w obrazach *The Company Men* Johna Wellsa (2010) i *Hell or High Water* Davida Mackenzie (2016). Autorka wykazuje, że zarówno patriarchy, jak i kapitalizm opierają się na logice gry o sumie zerowej. Spadek znaczenia męskości otwiera przestrzeń dla społecznego awansu kobiet, co jest odzwierciedleniem dwóch kluczowych zasad kompozycyjnych w filmie: kontrastu i odwrócenia ról. Jednakże, jak słusznie zauważa Autorka, rola kobiet nadal polega na podkreślaniu statusu mężczyzn jako żywicieli rodziny.

W ostatnim rozdziale Dr Kowal omawia zjawisko „technicznej bezdomności” rodzin z dziećmi, które zmuszone są mieszkać w motelach, na przykładzie *99 Homes* (Ramin Bahrani, 2014) i *The Florida Project* (Sean Baker, 2017). Zjawiska *wealth porn* oraz *property porn*, które wywodzą się z ideałów domu na przedmieściach, doprowadziły do powstania bańki budowlanej. Mimo że taka „techniczna” bezdomność, wynikająca z przejmowania przez banki domów ofiar krachu finansowego, jest uzupełniana obrazem biedy, uzależnień, fizycznych i psychicznych chorób, przemocy czy ciąży nastolatki, subwersywność filmów przejawia się w przyjęciu perspektywy dziecka oraz nieoczekiwanym humorze i ironii, które łagodzą atmosferę. Chociaż produkcje te uwzględniają kobiecą i dziecięcą perspektywę oglądu kryzysu oraz jego skutków, pozostają jednak zasadniczo obrazami o mężczyznach.

Wieńczące monografię konkluzje rzetelnie podsumowują spostrzeżenia wynikające z przeprowadzonych w tomie analiz. Dr Kowal zauważa, iż filmy XXI wieku, zarówno fabularne, jak i dokumentalne, wraz z Internetem, przejęły funkcję narzędzia edukacyjnego i opiniotwórczego w zakresie wiedzy ekonomicznej. Autorka monografii podkreśla, że często angażują się one w tematykę kryzysu bardziej niż literatura, wyrażając protest wobec sytuacji gospodarczej i politycznej. Wpisana w produkcje krytyka kapitalizmu bywa niekiedy sprzeczna z prymarnym zadaniem, jakie omawiane obrazy jako produkt przemysłu rozrywkowego winny realizować. Analiza filmów ujawnia też dysproporcję między zainteresowaniem kryzysem osób dzierżących władzę oraz ofiar krachu, co wiąże się z fascynacją reżyserów światem Wall Street oraz motywem dążenia do uzyskania bogactwa oraz władzy. Jest to bardzo dobrze widoczne w popularności tzw. *wealth porn*. Zainteresowanie Wall Street przyczynia się do

utrwalania interpretowania świata z perspektywy białych, heteronormatywnych mężczyzn z klasy średniej i wyższej.

Uznanie omawianej monografii za przynależną do dyscypliny literaturoznawstwo może budzić pewne wątpliwości, jeśli uwzględnimy materiał badawczy (kino amerykańskie). Mimo wykorzystania w niej teorii literaturoznawczych, opublikowania jej w literaturoznawczej serii Wydawnictwa UJ (*Topographies of (Post)Modernity: Studies in 20th and 21st Century Literature in English*, notabene jest to tom nieco różniący się z profilem serii) oraz porównania Olivera Stone'a do Hemingwaya (s. 43) trudno zaklasyfikować omawianą pracę jako literaturoznawczą. Kwestia ta jednak wydaje się mniej istotna, jeśli uwzględnimy fakt, że zdecydowana większość pozostałego dorobku Autorki bez wątpienia przynależy do tej dziedziny. Prawdopodobnie wskazana „problematyczność” zaklasyfikowania tomu podyktowana została specyfiką przekazów kulturowych – Habilitantka podjęła próbę odnalezienia literackich deskrypcji kryzysu, tymczasem okazało się, iż zagadnienie to podejmowane jest przede wszystkim w produkcjach filmowych (na stronach 24–25 Autorka tłumaczy, że pierwotnym celem monografii było przeanalizowanie anglojęzycznych powieści z dekady po załamaniu finansowym z 2008 roku, które koncentrowałyby się na temacie kryzysu, jego przyczynach i konsekwencjach). Autorka twierdzi, iż Jej analiza literatury amerykańskiej wykazała, że amerykańscy pisarze w latach 2008–2018 nie podejmowali prób krytycznego odniesienia się do sytuacji polityczno-ekonomiczno-społecznej.

Należy zaznaczyć, iż Autorka analizując filmy fabularne, skupia się jedynie na narracyjnej warstwie omawianych dzieł filmowych. Z rzadka odnosi się do strony wizualnej, oddziaływania obrazem, konstruowania przekazu przez koncentrację kamery na wybranych fragmentach rzeczywistości przedstawionej, sposobu kadrowania i tym podobnych elementach filmowej reprezentacji. Do wyjątków należą komentarze i krótkie wzmianki na stronach 63, 116 121 czy 186.

Pytania badawcze, sformułowane na stronie 27, znajdują wyczerpujące odpowiedzi w rozdziałach analitycznych, choć czasami argumentacja wydaje się mniej przekonująca (np. na stronie 27, w dyskusji o filmach fabularnych i dokumentalnych, lub niejasne odwołania do horroru czy gotyku w kontekście filmu *Margin Call* na stronie 102). Na stronach 28 i 29 Autorka przedstawia interdyscyplinarną metodologię badań, łączącą strukturalizm, szkołę frankfurcką oraz badania nad płcią i męskością z perspektywy feministycznej. Ewa Kowal trafnie rozpoznaje potrzeby badawcze wynikające z analizowanego materiału filmowego – Jej podejście charakteryzuje się sceptycyzmem wobec subwersywnego potencjału dominującej ideologii i struktur władzy (Autorka odwołuje się do poglądów Adorno i Horkheimera, według których kultura to narzędzie oficjalnej ideologii państwa kapitalistycznego, służące utrzymaniu *status quo*).

Książka jawi się jako niezwykle „gęsta” informacyjnie, co potwierdza także obszerna literatura przedmiotu, przy czym pojawiająca się w dyskursie terminologia ekonomiczna została na tyle trafnie wykorzystana, iż nie utrudnia lektury. Rozważania utrzymane są w stylu wypowiedzi naukowej, z pojedynczymi wyjątkami wtrąceń z języka potocznego (np. ktoś *did not buy it* w sensie ‘w to nie uwierzył’, s. 60). Tom obfituje w obszerne dolne przypisy rozszerzające, które świadczą o solidnym zaznajomieniu Autorki z omawianą problematyką. Przypisy te ułatwiają śledzenia toku wypowiedzi, pozwalając czytelnikowi na łatwiejsze poruszanie się po skomplikowanych kwestiach problemowych.

Wyrażając uznanie dla dr Kowal za tak inspirującą intelektualnie książkę, należy jednak odnieść się do kilku kwestii redakcyjnych. Szkoda, że Autorka nie wykorzystała przypisów do podawania afiliacji badaczy, których cytuje – obecna forma (umieszczenie tych danych w tekście głównym) zakłóca rytm czytania. Jest to dość irytująca maniera Autorki, prowadząca do tworzenia rozbudowanych zdań o długości 7–8 linijek (np. s. 15, 38, 134, 168). Innym elementem, który mógłby być krytycznie oceniony, jest tworzenie zdań lub krótkich akapitów składających się z kołażu cytatów; w pracy akademickiej oczekujemy bardziej krytycznego podejścia do omawianych teorii. Autorka prezentuje stanowiska i referuje poglądy innych badaczy, jednak nie wchodzi z nimi w polemikę, nie poddaje ich sądów krytyce, przez co Jej własna opinia pozostaje niejasna (np. dyskusja na temat *sexposition* na s. 119, zakończenia filmu *Money Monster* na s. 126 czy *mancession narrative* na s. 136). Na szczęście w tekście przeważają twórcze analizy autorki (takie jak zaprezentowanie obrazu *Saturn pożerający własne dzieci* Francisco Goyi na s. 92–93).

Pozostały dorobek publikacyjny przedstawiony do oceny świadczy o tym, że dr Kowal potrafi sięgać po nowych autorów i nowoczesne perspektywy badawcze, zachowując przy tym wyjątkową konsekwencję w swoich naukowych upodobaniach. Uzupełniając i rozszerzając analizy zawarte w monografii *The Post-Crash Decade of American Cinema*, Habilitantka przedstawia autorskie opracowania reprezentacji kapitalizmu, finansowego krachu oraz kryzysu męskości w krótszych publikacjach. Równocześnie rozwija swoje zainteresowania reprezentacją domu w literaturze i kinie, co zostało zasygnalizowane w ostatnich rozdziałach wspomnianej monografii. Prace te tworzą interesującą mozaikę badań nad literackimi i filmowymi reprezentacjami współczesnych zagadnień społeczno-ekonomicznych, takich jak neoliberalny kapitalizm, Wielki Kryzys czy zmiany w strukturze społecznej.

Mimo że Wielki Kryzys z 2008 roku stanowi punkt wyjścia do rozważań w trzech artykułach – *No, We Can't: Racial Tensions and the Great Recession in Benjamin Markovits' 'Obama-Era Novel' You Don't Have to Live Like This*, *Nostalgia, Kitsch and the Great Recession in Margaret Atwood's The Heart Goes Last and Westworld (Season 1)* oraz *Capitalism and Patriarchy in Margaret Atwood's 'Sex Comedy' The Heart Goes Last* – za każdym razem Autorka wprowadza nową perspektywę badawczą. Pierwszy z tekstów krytycznie ocenia dziedzictwo prezydentury Obamy (zawarte w sloganie „Yes, we can”) w kontekście rasizmu i kryzysu białej męskości. Dr Kowal przekonująco pokazuje, jak powieść Markovitsy wyraża rozczarowanie wynikające z zawiedzionych nadziei związanych z wyborem pierwszego czarnoskórego prezydenta USA, ukazując „amerykański sen” jako nieosiągalny zarówno dla mniejszości rasowych, jak i białych mężczyzn popierających Donalda Trumpa.

Kolejny artykuł, stanowiący studium porównawcze dystopijnej powieści Margaret Atwood *The Heart Goes Last* oraz serialu *Westworld* (sezon 1) przenosi ciężar interpretacyjny z zagadnień rasowych na klasowe. Habilitantka odczytuje oba dzieła jako kulturowe reakcje na Wielki Kryzys, wykorzystujące nostalgiczne wspomnienia i kicz jako narzędzia krytyki współczesnego systemu ekonomicznego i klasowego, szczególnie w USA. Trzeci artykuł to kolejna analiza konsekwencji Wielkiego Kryzysu dla tożsamości jednostki. Tym razem dr Kowal odczytuje powieść Atwood *The Heart Goes Last* jako krytykę neoliberalnego kapitalizmu, który przyczynił się do kryzysu. Autorka odważnie kwestionuje charakterystyczne dla autorytetów literackich lekceważenie powieściowych zagadnień dotyczących seksu i płci, traktowanych powszechnie jako błahe i niezwiązane z ekonomią. Udowadnia, że w utworze można dostrzec wpływ załamania finansowego na życie rodzinne, relacje mąż-żona, a także sferę zachowań

seksualnych. Autorka udowadnia, że Atwood, przedstawiając zarówno kapitalizm, jak i małżeństwo jako swoiste więzienie, krytykuje nie tylko model amerykańskiej gospodarki, ale również patriarchy – znacznie starszy system, na którym kapitalizm się opiera.

Kolejne trzy prace opublikowane jako rozdziały w tomie wieloautorskim *The Many Meanings of Home: Cultural Representations of Housing across Media* stanowią świadectwo stosunkowo najnowszych zainteresowań Habilitantki, wpisują się bowiem w nurt studiów nad domem (*housing studies*). Książka rozpoczyna się od klarownej eksplikacji założeń teorii *housing studies*, przedstawionej w rozdziale teoretycznym *Under Construction: A Brief Introduction to Housing Studies*. Habilitantka wyjaśnia, że jest to interdyscyplinarne pole naukowe czerpiące z takich źródeł jak: architektura, socjologia, teoria feministyczna. Zwraca także uwagę na szeroki zakres badań nad domem, podkreślając jego znaczenie w kontekście społecznym i politycznym, zwłaszcza po kryzysie finansowym. Twierdzi, że współczesne studia literackie i kulturowe poprzez wieloaspektowe analizy przyczyniają się do zrozumienia roli domu w społeczeństwie.

Rozdział *Passionate Pursuits of Perfection: Interior Designs of the Self and of 'the Real' in Posy Simmonds's 'Gemma Boverly' and Alison Bechdel's 'Fun Home: A Family Tragicomic'* prezentuje interesujące odczytanie dwóch "narracji graficznych". Badawczyni pokazuje, jak projektowanie wnętrza wymarzonego domu przez główne bohaterki staje się próbą konstruowania własnej rzeczywistości. Przekonująco ukazuje, dlaczego modelowanie przestrzeni domowej przez tytułową artystkę w powieści Simmonds można postrzegać zarówno jako kpinę z mieszczańskiej fantazji, jak i wyraz jej wizji twórczej. Analiza utworu Bechdel prowadzi do konstatacji, iż dążenie do piękna w projektowaniu wnętrza jest formą eksternalizacji „ja” podmiotu tworzącego. Dr Kowal zauważa, że domy nie są jedynie metaforą, ale rzeczywistym miejscem przechowywania ludzkich pragnień i niespełnionych potrzeb.

Ostatni rozdział *Property Porn: The Commodification of Housing and Housing Desire in HGTV and the Fifty Shades Film Trilogy* przedstawia drobiazgową analizę zjawiska *property porn*, omawianego na przykładzie dwóch popularnych tekstów współczesnej kultury zachodniej. Przekazy te proponują interpretację domu jako rodzaju aktywów finansowych, jednocześnie propagując neoliberalny model indywidualizmu i konsumpcjonizmu. Autorka dowodzi, że te szeroko rozumiane teksty kultury, choć na pierwszy rzut oka mogą wydawać się eskapistycznymi fantazjami, w rzeczywistości mają realny wpływ na sposób myślenia i działania ludzi w kontekście gospodarczym i społecznym. Wywierają one znaczny wpływ na odbiorców, odzwierciedlając, a zarazem wzmacniając konsumpcyjne postawy i wartości społeczne, a także wspierając konkretne systemy społeczno-ekonomiczne.

Podsumowując, chciałbym podkreślić, że rzetelne i sprawnie przeprowadzone omówienia tekstów stanowią niepodważalny atut przedstawionych do oceny artykułów i rozdziałów. Autorka wykazała się trafnym doбором narzędzi badawczych; jej analizy są wnikliwe i odpowiednio osadzone w badanych źródłach, a wnioski wyrażone zostały w sposób wyważony i przekonujący. To świadczy o głębokim zrozumieniu tematu oraz umiejętności skutecznego łączenia różnych perspektyw i teorii w celu zbudowania spójnego i merytorycznie dopracowanego obrazu badanych zjawisk.

4. Ocena pozostałego dorobku naukowo-badawczego

Scharakteryzowany w punkcie 1 obszar zainteresowań badawczych Habilitantki tworzy pięć cykli publikacyjnych, które naturalnie zajął się i wynikają z drugich. Najbardziej widoczna jest spójność prowadzonych analiz i systematyczne poszerzanie obszaru zainteresowań w kontekście badań nad kryzysem. Dr Kowal, począwszy od analizy kryzysu terrorystycznego, przez ekonomiczny, aż po problem dewaluacji płci i męskości w kulturze i literaturze amerykańskiej, konsekwentnie zwiększa zasięg prowadzonych poszukiwań. Kontynuując badania zapoczątkowane w rozprawie doktorskiej, uwzględnia w swoich obserwacjach również szeroko rozumiane teksty, czyli utwory muzyczne, komiksy. Omawia przy tym rolę Internetu oraz telewizji w kulturowych relacjach na ataki z 11 września. Takie multidyscyplinarne podejście – łączenie badań literaturoznawczych z kulturoznawstwem w analizie różnorodnych tekstów kultury – stanowi znak rozpoznawczy ocenianego dorobku habilitacyjnego. I chociaż w warstwie interpretacyjnej w artykule na temat powieści *Pokój* Emy Doneghue spostrzeżenia Habilitantki związane z zasadniczym tematem nie są wyjątkowo odkrywcze (np. feministyczne odczytanie patriarchy), to jednak przeplatają się one z pogłębionymi obserwacjami na temat amerykańskiego marzenia, narodowego etosu funkcjonującego w USA, w kontekście *housing studies*.

Jednocześnie Habilitantka odważnie podejmuje namysł nad aktualnymi i kontrowersyjnymi zagadnieniami współczesności. Najnowszy obszar prowadzonych przez nią badań obejmuje zastosowanie perspektywy feministycznej do analizy płci, męskości oraz ruchu #MeToo w literaturze i kulturze amerykańskiej. Choć Autorka przeprowadza wnikliwe analizy takich powieści jak *Loner* Teddy Wayne'a czy *The Horned Man* Jamesa Lasduna, cennym dopełnieniem poczynionych obserwacji mogłoby stać się odniesienie do toksycznej męskości w innych dziełach tego typu.

Również studium porównawcze zestawiające opowiadanie Angeli Carter *The Lady of The House of Love* z filmem *Nosferatu: Phantom der Nacht* zyskałoby na głębi, gdyby Autorka wzbogaciła snute rozważania na temat „patologii kobiecego protestu”, słusznie wykorzystując ustalenia Susan Bordo, o pogłębiony kontekst teoretyczny, próbując wpisać zaburzenia odżywiania w szerszą narrację związaną z *food studies*. Habilitantka sięga po fundamentalne prace teoretyczne, takie jak *Purity and Danger* Mary Douglas i *Wasted Lives* Zygmunta Baumana, wykorzystując je do analizy różnorodnych materiałów, w tym fikcyjnych wspomnień Jamesa Lasduna oraz trzeciej powieści Mohsin Hamid. To świadczy o Jej zdolności do głębokiej i wielopłaszczyznowej analizy, a także o elastyczności w podejściu do źródeł literackich i kulturowych.

Świadectwem różnorodnych fascynacji Habilitantki jest Jej interesująca publikacja dotycząca „tragikomiksu” Alison Bechdel. Wprawdzie artykuł ten oraz współredakcja tomu tematycznego „Polish Journal of English Studies” *The Myths of Modernism / Modernism and Myths: Then and Now* reprezentują stosunkowo najmniej eksplorowany obszar zainteresowań Habilitantki – badania nad mitem – to jednak artykuł zapowiada poszukiwania Habilitantki w zakresie narracji graficznych, zwłaszcza w kontekście zagadnienia domu, co już wcześniej zostało omówione w odniesieniu do publikacji podlegających ocenie.

Oprócz zaangażowania w prace redakcyjne dr Ewa Kowal miała okazję również wykazać się jako recenzent publikacji naukowych. Przygotowanie przez nią recenzji ośmiu artykułów naukowych do polskich

i zagranicznych periodyków naukowych (sześć czasopism) potwierdza pozycję naukową Habilitantki w środowisku anglistów.

Biorąc pod uwagę jakość prac badawczych Habilitantki, wprowadzenie wyników Jej badań do szerszej przestrzeni międzynarodowej w ciągu czternastu lat po uzyskaniu stopnia doktora (2009–2023) wydaje się wystarczające. Dr Kowal wzięła udział w dwudziestu trzech konferencjach międzynarodowych, zarówno w kraju, jak i za granicą, z czego osiem było afiliowanych przy UJ. Badaczka uczestniczyła również w międzynarodowych warsztatach organizowanych przez Jej macierzystą uczelnię we współpracy z uniwersytetami partnerskimi. Zdecydowana większość wygłoszonych podczas sympozjów referatów dotyczyła zagadnień związanych z obszarami badawczymi Jej dwóch monografii bądź była tożsama z późniejszymi publikacjami wymienionymi w wykazie dorobku naukowego. Jednocześnie Habilitantka pełniła funkcję współorganizatora konferencji naukowej oraz seminarium naukowego (obydwa wydarzenia organizowane przez Zakład Komparatystyki Literackiej i Kulturowej UJ), a także dwukrotnie współorganizowała panel tematyczny na konferencjach międzynarodowych organizowanych przez UJ. Szkoda, że Habilitantka nie dzieliła się swoimi spostrzeżeniami z szerszym gronem amerykańistów w trakcie konferencji organizowanych w Polsce.

Wysiłki oraz osiągnięcia Habilitantki na polu naukowym zostały trzykrotnie dostrzeżone przez Rektora UJ, który dwa razy przyznał dr Kowal nagrodę zespołową. Uzyskane nagrody zespołowe są świadectwem nie tylko indywidualnych osiągnięć Habilitantki, ale również jej zdolności do efektywnej współpracy i budowania zespołów badawczych, co jest niewątpliwym atutem w praktyce akademickiej.

5. Ocena dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego, organizatorskiego oraz współpracy międzynarodowej

Mimo że dr Kowal nie jest jeszcze samodzielnym pracownikiem naukowym, wypromowała aż 42 licencjatów oraz 13 magistrów, a obecnie sprawuje opiekę promotorską nad 10 pracami licencjackimi i 2 magisterskimi. Jednocześnie zrecenzowała 68 prac licencjackich oraz 21 magisterskich. Traktuję to nie tylko jako świadectwo pracowitości Habilitantki, ale także jako dowód zaufania, jakim musi darzyć Ją Rada Wydziału, udzielając zgody na pełnienie tych funkcji. Wypromowanie takiej liczby magistrantów świadczy również o godnym odnotowania i docenienia doświadczeniu dydaktycznym i znakomitych umiejętnościach pracy ze studentami.

Lista kursów prowadzonych przez Habilitantkę jest imponująca. Rozpiętość zajęć, począwszy od kanonu literatury brytyjskiej, poprzez seminaria z przekładu literackiego czy ćwiczenia z postmodernizmu, aż po zajęcia analizujące wizerunek młodzieży w literaturze i kulturze czy zajęcia autorskie poświęcone motywowi domu czy konsumeryzmowi, wskazuje na szeroki zakres Jej naukowych kompetencji, a także odzwierciedla profile zainteresowań badawczych Habilitantki. Należy odnotować, iż mimo tak dużej różnorodności tematycznej dr Ewa Kowal planuje poszerzenie oferty prowadzonych kursów o zajęcia dotyczące powieści graficznej i komiksu, *weird fiction*, a także reprezentacji dzieciństwa oraz edukacji w literaturze i kulturze.

Habilitantka nie porzuciła na współpracy ze studentami w ramach zajęć. Dwukrotnie brała udział w spotkaniach Koła Naukowego Anglistów UJ – raz jako wykładowca naukowy, a raz jako panelistka w dyskusji.

O ile w zakresie działalności dydaktycznej aktywność dr Ewy Kowal budzi podziw, o tyle wzmocnienia i rozwoju wymagają inne aspekty działań Habilitantki. Dotyczy to między innymi współpracy międzynarodowej. W tej wymienio jedynie udział w jednej wymianie kadry akademickiej w ramach programu Erasmus oraz jeden wykład gościnny w ośrodku zagranicznym (on-line, Jordania). Brakuje informacji o udziale w programach/projektach badawczych realizowanych we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych. Wymieniony w dokumentacji grant Inicjatywa Doskonałości UJ, choć wartościowy, jest projektem wewnętrznym uniwersytetu i nie może być rozpatrywany jako międzynarodowa współpraca. W tym miejscu należy również zaznaczyć, iż Habilitantka nie podała informacji o członkostwie w międzynarodowych czy krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych.

Dr Kowal aktywnie uczestniczy w życiu organizacyjnym macierzystego wydziału, usprawniając przydział zajęć dydaktycznych i zajmując się praktykami doktoranckimi. Obecnie opiekuje się specjalizacją literaturoznawczą na studiach magisterskich i jest członkinią komisji oceniającej prace konkursowe na etapie okręgowym Olimpiady Języka Angielskiego. Jej zaangażowanie i osiągnięcia na polu dydaktycznym i organizacyjnym zostały dwukrotnie docenione: Rektor UJ przyznał Jej nagrodę zespołową za osiągnięcie organizacyjne (2015/2016), a w 2021 roku otrzymała państwową nagrodę za działalność dydaktyczną – Brązowy Medal za Długoletnią Służbę.

W dorobku dr Ewy Kowal znajdują się również prace translatorskie o zróżnicowanym charakterze. Habilitantka przekłada na język polski zarówno teksty naukowe, jak i popularnonaukowe oraz literackie. W autoreferacie Habilitantka przedstawia obszerny wykaz współpracy z takimi periodykami jak: „Literatura na Świecie,” „Przekładanec,” „Wielogłos” i „Herito,” a także z Centrum Studiów Humanistycznych UJ, Ośrodkiem Dokumentacji i Badania Twórczości Josepha Conrada UJ. Jej osiągnięcia w zakresie tłumaczeń są imponujące: 7 przekładów tekstów literackich, 42 tłumaczenia artykułów naukowych lub popularnonaukowych, 7 przekładów książek naukowych i popularnonaukowych.

6. Podsumowanie i wnioski

Podsumowując niniejszą recenzję, stwierdzam, że doktor Ewa Kowal spełnia wszystkie przesłanki warunkujące nadanie Jej stopnia doktora habilitowanego zapisane w artykule 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (z późniejszymi zmianami). Jej osiągnięcia odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust.1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r., (Dz.U.2018, poz.1668 j.t.) Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo. Wnoszę zatem o dopuszczenie Habilitantki do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Orszula Niewiadomska-Flis